

dere p̄positionē / genus cōiungūt: vt de primo mane venio. Nā
 em̄ nō videtur iungi ei parti orationis que est manes que ē
 primo. Hec seruius: Vt Sergius sup̄ Donatū dicit. Cū
 est illud apud Plautū: a primo mane vlḡ ad vesperū: modo
 mane nomē est: hoc mane hui⁹ manis: hoc mane. Nā si aduer-
 bium esset, nec genus reciperet, nec p̄positioni adiūgeret: Bon-
 num sero: hic etiā nota maledicta, hris (si credimus eru dicit) ve-
 ris bonū sero / p̄ bona vespera: valeret em̄ tantū, id est bonū tar-
 de: vt dicit Perotus: Sed potius forsan bonum serum dicen-
 dum est: vt Titus Livius erat iam, diei serum: vel dicemus,
 quietam noctem vel simile.

Arithmetica dicendū est, nō arismetica: vt indocti dicūt.
 arithmos em̄ gr̄ce, numer⁹ latine dicit: Inde arithmetica:
 Indocti aut̄ dicunt, arismetica, ab areis, id ē virtus, qd̄ falsū ē.
 Arc em̄ areos, mars dicitur, vt arcopagus: re te autē virtus
 dicitur, non are.

Algorithmus, non algorismus.

Apotheca, cū th aspirato, scribendū, significat p̄re, reposito-
 riū vini, sic horreū fr̄umētū. Teu: wein keller: Plinius, vina in
 apothecis cāis ortu mutant / postea q̄ restitunt sibi: Et Lice-
 ro in philippicis, apothecas vini obicit antonio: Dicunt igi-
 tur apothecē in quibus vinū z seruat z vendit. Alpianus, ff.
 de fundo in structo legato: Vina etiā que in apothecis sūt, nō
 cedent zc. Plinius, apothecis fuisse, z diffundi solita vina. An-
 no sexcentesimo tertio vrbis apparet: Nostri igi⁹ vehementer
 (vt in alijs etiā) errant: qui vocant sine omni ratōe z aucto-
 ritate apothecam, pharmacothecam: vbi venales herbe, z medica-
 menta, exponūtur, ad quā medici suas (vt ita dicā) receptas scri-
 bunt que medicamētaria, vel pharmacotheca, dicitur, quasi repo-
 sitorū medicamentoz. $\theta\eta\kappa\eta$ em̄ locus vel repositoriū est: z $\varphi\alpha\rho$
 $\alpha\kappa\eta$ medicamētū. Inde medicamētari⁹: vt gr̄ce pharmaco-
 phola penult. lōga, dicitur, qui vulgo apo-thecarius, vocatur.
Acolythus cū, $\alpha\kappa\eta$ z th, aspirato, scribendū, um est: qualiter
 scribit errat, dicit $\alpha\lambda\kappa\omega\lambda\eta\sigma\omega\sigma\alpha\kappa\omega\lambda\eta\sigma\omega\sigma$ acolythus: vt dicit Iohes Cra-
 stonus: obsequēs affecutor: vel mīstrans, z dicit ab $\alpha\kappa\omega\lambda\omega\sigma\omega\sigma$

Thera.
 Pharmasga.

De abusione lingue

id est sequor: vnde z distinctōne vicesima p̄ia. Dicit Acolythi grece latine ceroferarij dicuntur a depozandis cereis q̄n legē dū est eu angelū. Item distinctōe vicesima tertia: Acolythus (inquid accipiat ceroferariū cum cereo, vt sciat se esse ad accēden da lumina mācipari: vbi ceroferariū accipit pro eo instrumen to q̄ cereus fixus cōtinet.

Amabo interiectio blandientis, non corripit mediā, ad disfe rentiā verbi amabo futuri tempis: vt plures litteratores dis cunctis sed sequit naturam sui verbi: vt dicit Sulpitius de quans titate, hoc te docebit Lattullus ad ipsa illam

Amabo: mea dulcis ipsa illa, mee deliciae, mei lepores.

Ahenū vel hot Gellius libro .ij. noctū attica cū scribit Ahenū p aspirationem, more veteruz: vt firmitas z vigor vocis, q̄si q̄bus dam neruis additis, intendere: est vas in quo aqua calefieri consuevit, Teu. kessel. Quod dicūt, caldarū. Virgi. primo georgi. Et folijs vndam tepidi despumat aheni. Quāuis calda rium hot dicit Simpontinus pontifex, sit in balneis vas ex q̄ aqua calida hauritur: et calefit et tepidariū vbi tepida aq̄ haurit: z frigidariū vbi frigida, hoc docet victruuus, cū scribit faci enda esse enea supra hypocausti siniria: caldariū tepidariū, frigidariū. Errat autē hic Hestor Dionysius, qui dicit, ahenū ē vas

his genus, alias cacabus vocitatu: Nam cacabus licet nō multū differt tamē ab ahenū: em teste Varrōe: vas in q̄ pulmentariū coquit Teu. p̄sam: deducit q̄s a sono dū feruet: Quā differe ntiā Paulus iuriscōsultus eū docuisset dices: nō multū interest inter, cacabū, z ahenū, qd̄ supra focum pendet: hoc aq̄ ad potandū calefit, in illis pulmentariū coquit: Errant rursus q̄ dicunt Lacabus teu. kachel: vt mō dictū ē sed significat p̄sam

Uñ Hieronymus paralyptomenon li. ij. capi. xxxv. pacificas ve ro hostias cōuerūt in lebetis: z cacabis z ollis. Et interdū caca bi sunt argenti, vt Pomponius s. ff. de auro z argento zc. Lerte si cacabus argenteos habebat zc.

Altercoz aris, deponē tale vel alterco, teste Prisciano, est con tendere vel iurgari: vnde ex mimis publii, vt testis est Gellius libro .xvi. habetur: nūmū altercando veritas amittitur. Inde altercatio teste Pompeio est iurgatio: Laque ne dicas al

panne

Cacabus
Ahenū

tricarificat plurimū & male.

Anser. qđ signi ficer notū est: cōprehēdit em̄ vtrūq; secū sub vno articulo: vt passer & aquila: vno Plinius l. r. que ex feris mitigent. nō p̄cipere: vt anser rē. **A**uca aut̄ latīnū nō est: Sed anas anatis media breuis, breui p̄nunciandū est, teuto, vasser ent. **A**n ruffus festus, latipedes anate cernes, excedere ponto. Et **A**cer; de virtutib' herbarum, Anseris aut̄ anatis, mixta pinguedine turri: auis est nota. **A**rcialis videtur produxisse Et anatis habeas vropigium macre.

Annona dicit̄ q̄quid vno anno colligit̄ ex p̄dīs: sine sit filigo siue anenafine fenum/aut cordum, Teuto: embt. vel altud si mile: immo annona omnīū obsoniorum est, vt idonei auctores prodiderunt: immo & Suetonius in vita Liberij, annoniam piscium intellexit.

De accentu quarundam dictionum;

Aliqñ. tradit Priscianus (et eū secut' Sulpici' verulanus Dompilius & quidā alij) acui debere in antepenultima syllaba, quodān̄ vez sit, Laurentius valla linquit in dubio; Ego aut̄ dico, aliquādo penultimā debere acui/ non antepenultimā: an matus vno auctore Au. gelli. in lib. septimo. septio capite: qui sic inquit. Nam igit̄ in his vocibus, s. adponis/ adprimē/ vel apprimē, quas non acui dicimus: ea causa est: q̄ syllaba inseq; tur natura longior, que non ferme patitur acui priorē in vocabulis syllabarum plurium q̄ duar; Et ita etiam dicit Quintilianus in primo libro institutionum. Euenit, vt metri conditio mutet accentum, vt pecudes picteq; volucres: Nam volucres, media acuta, legā: quia etsi natura breuis/ tamē positione lōga ē. Ex q̄bus Quintiliani verbis liquido colligit̄ ipm̄ vel leaccentū cū syllaba nolle pugnare: sed semper syllabe et metro obsequi rē. **N**ō si Aulus gellius (Cui multo plus tribuo q̄ Prisciano, de quo gellio dicit sanctus augustinus, in libro de ciuitate dei nono: Bellius vir elegantissimi eloqui, et multū facunde scientie rē, dicit contra Prisciani auctoritatem) Et si militer aumani poete, Aprime nō primam/ sed mediā debere acui, ex quo primam sequitur media natura longior: quid pu;

De abusione lingue

tandum in aliquado: Ubi antepenultima breuis? Penultima
omino longa: hac psualione inductus/credo melius dici alia
quado, penultima acuta: Sicut eade ratioe credo, nimiru, penul
tima acui deberetibi eodem mo contrarium dicit Priscian? Ade
tamē gellius lib. supra allegato, dicit affatim, i. admodu, adpro
bus, ad modu in prima acui debere: qd et ego sentio, et idē dicit
de miru in modu antepenultima debere acui: In enimvero
et retrorsum eade ratioe q in apprimē credo penul. nō antepenul
atcuendā esse: alioquin penul. longa. Horati? sermonu lib. ii
sary. quarta: quod mecb? foret aut sicarius, aut alioqn: hoc cō
firmat Quintilianus in primo dicens: qā duabus longis se
quentibus primam breuem/acui noster sermo nō patitur.

Aristoteles p. inō aristoteles, phs dicit, ab apio tos aristos, i.
apib? optim?, et telos, i. finis: qsi optim? finis Et nō dr ab
ares, i. virtus Ares em nō dr virtus, sed mars; arete aut dr vir
tus rē, sed male, catholicō, cū plebeia grāmaticoz colluue, sen
tit, vt in alijs multis: Estq aristoteles penultima breuis nō lō
ga, vt indocti pferunt: Dia em a telos cōposita, rē corripunt
nō pducunt: vñ iuuenalis: Si quis aristotele in scda saryra:
Et scūs Augustin? Sūmus aristoteles trutinādo cacumia
rez. Et Sidon? appollinaris, que vel aristoteles part? mem
bra loquendi rē. Fuit aut hic pipatecoz princeps: vidi ego plu
res q se pfiterent pipatecos: r tamē qd esse rē vnde veniret pē
patecus/nescirent; pipatetici igitur dicunt a πεπατεκο πεπα
teo id est deambulō; deambulantes, r hinc inde spaciantes; dicit
putabantz aristoteles deambulans docebat.

Armigeri nō omēs milites dicunt vt vulgus putat meco
biles tm r equestres vt nri volū sed qui principibus arma ge
runtn pugnāq subministrant: Sed armati pnt dici milites
expediti: Curti? in tertio, triginta r duo armatoz ordines ibāt,
Apule? de aureo asino. Ipe ad positu suū; q mille armatoz
ducatum sustinebat sollicitē pficiscitur.

Alias vltima acuta, aduerbiū; significat alio tempe vel alio
loco: vt dic Acro in fimo, horati: vt Cicero in pno d natura
deoz: Sed hec alias, nunc quod cepimus, in nostri autem et
vulgares, alias, vbiq accipiunt p alio qn: qd ego nō inueni in li

semel apud Pliniū in duodecimo naturalis hystorie lib. capi-
 tū. Radix costi gestu feruēs: odore eximio frutice alias inutili.
 vbi ego expono p alioquin: Itē alias p aliter reperit. Terent?
 quid alias malim quā hodie fieri has nuptias: sed aliōqn sig-
 nificat teuto. sunt oder anderst. aduerbialiter: Unde Lactan-
 tius meus (quē primus omnīū q ego sciam) cepi p fiteri publi-
 ce apud germanos in studio Tubingensi. Anno dñi. Mcccc
 lxxxviii) in prologo institutionū diuinarū ita dicit: Alioquin
 nihil inter deum hominēq distaret: vbi in eruditi dicit alias.
 Et Plinius in epistolis: vir aliōquin prudentissimus hone-
 sto quidem: sed tamen in errore versatur.

Alterare prout significat mutare de vna qualitate in aliam,
 vt de frigido in calidum, z cetera. Verbum est non in vsu orato-
 rū z eloquentiū viroz: imo z phis egre cōcedit: sed alterare in
 vera significatōe accipit p alternare: vt Qui. i. metamorpho-
 si aliterat vndas. i. alternat: modo est in hac: modo illa: hęc her-
 molaus barbarus.

Auctor cōmunis generis sciat id qd factor: quāuis factor (vt
 valla asserit) nō sit i vsu nisi i qbusdā e græco trāstat: i illo qti-
 diano. credo i deū oipotētē factōrē celi z terre: græcē ē τοιήθη
 poetā. Et iō recte legit i qdā simbolo: Credo in deū pfem om-
 nipotentē poetā celi z terre. A tramen et factor a facio in vsu est
 etiā apud idoneos z latinos auctores. Et Quē Latine in re-
 bus rusticis nō semel vsurpat: pferim in vno loco dicē factores
 cui oleū fecerint zc. Et seneca cū arte requiem factori dabit. Et
 nostro tpe incuria applica factores vulgo vocant: qui latine p-
 curatores sunt. Et quos vulgo pcuratores nominant si sunt
 confidici vero vocabulo. Sed vt ad ppositū redeā: nos poetas
 et ceteroz opoz cōditores, auctores vocamus: z ille q fecit ali-
 qd opus: q egit bellū: peregit paci: auctor est operis: auctor ē bel-
 li: auctor est pacis: q neciam non tantū q aliquid faciū: sed qui
 pncipes sunt: z primi iubent: auctores appellantur: nā z homi-
 nē in quo est potestas z dignitas auctore vocant. vnde aucto-
 ritas dicta est: z iuius maiores nostri nullā ne priuatam quis
 domū rem, agere seminas, sine auctoritate voluerunt. Errāt hic
 vebane pter: qui scribūt auctor: non em̄ delectit

De abusione lingue

oratorum et auctorum potu aucterū, ut nri p̄cipiūt, sic em̄ debet
scribi p̄ aspiratione: Sic auctor: ut h̄ liq̄ de et grece vides: Aliq̄
igit̄ scribes auctorū: vidi ego aut̄ nūq̄ scriberet̄. Auctor, cui nec
ego repugno: nec plane assentior: Sed seruiō magis: q̄ dicit su-
per arte Donati, auctor a se nascit̄: nec ab augeo s̄t dicit̄. Pbil
elphus in eplā quadā ad scribas ducales qm̄ nullū latinum i-
ora supinis descendens est cōis generis: vt auctor, q̄ auctor s̄t
cōis generis, testis est augustin⁹ in grāmatica sua, et Lactanti-
us lib. primo institutionū, capi. xxvii, qui posuit in femino ge-
neris loquēs de venerific: Que prima (vt in historia sacra con-
tinet̄) arte meretriciā instituit̄ auctores mulierib⁹ in cypro fuit̄
vt vulgo corpm̄ questū faceret̄: male ḡt̄ dic̄ nestor dionisi⁹. Ne-
gūt qdā illud augustini in smōe natiuitat̄ marie auctrix p̄cā
eua: auctrix meriti marie: auctor em̄ dicens erat. Rufus male
legūt qdā illō apli, q̄to tpe heres puul⁹ est: nihil differ̄ a seruo
cū sit dñs oīm. Sed sub auctorib⁹ et actorib⁹ est vsq̄ ad p̄finē
tū tps a p̄re. Auctor em̄ nō actor legēdū ē. Nā auctores etiā pu-
pilloz vocant̄, h̄ in q̄z administratōe etas infirma resq̄ sūt.
vñ Paulus iuriscōsul⁹ aucterā si nō interrogat̄ tutor auctor
fiat: valet auctoritas e⁹: cū se pbare dicat id qd̄ age⁹: Pompo-
ni⁹: Et si plurib⁹ datis tutorib⁹ vni⁹ auctoritas sufficiat: tam
etsi tutor auctores rē. Pōt etiā ab augeo descendere auctores au-
ctrix femi generis: sed aliud significat̄. Aliud est em̄, auctorem
esse dē q̄ superi⁹ est augeo. Actor aut̄ dicit̄ orator q̄ agit cām:
quiq̄ gestu corpis et vult⁹ agit vñ et p̄nunciatio, et oratio, q̄ habet
et scripta, actio appellat̄. Itē comœdus, tragœdus, i. histriq̄
qui agit gestus in scena, et mīm⁹, ois actor dici potest.

¶ Aliquis et aliter non sunt in vsu doctorū: sed barbarorum.
¶ Amice aduerbiū est: amicabiliter aut̄ ego nūquā apud do-
ctos legi, nō tamen damnosquin ab amicabilis amicabiliter
descendere possit.

¶ Ambasiator latinum non est, sed p̄ eo legatus: vel orator q̄
dam tamē differentiā faciunt̄ inter legatum, et oratorem: vt lega-
tus pape sit: orator cesaris: vel alioz principū: cui differentiē
non accedo: Nec hoc vocabulū apocrisarins quod significat̄
legatum, non tantum pape: vt raudensis putauit: sed et genera

Adiectū

liter satis mundum est dicente Laurentio valla apocri-
sarius non aliter apud grecos nitidum vocabulum est quã apud nos
ambasiatores, quod nemo nisi barbarus dixit: quãuis apocri-
sarius habeatur in autentica, de sanctissimis episcopis collati-
one nona. §. Reuerendissimi vero: plura in mammetractum
scripsi.

Alalia non significant tantum Lentu, hũsuo gellet secun-
dum alios capos pingues: sed omnia animalia nedum auces
que domi vel in villis vel in viuarijs saginantur: vt gallinas/
anser: anates: siues: pisces &c. Ita habet, valla in raudensem:
vt et Plinius de na. bysto. libro .ij. vt eode se quoq; altiles ga-
neam implerent.

Accidia simplici: nō accidia, est grecum vocabulũ: et apud
nos redium/molestias/triticiam/scrash indicat, quod si credi-
mus velle, Similiter grecis, qui ita scribunt, ακχιδια accidia
per e: in secunda syllaba, non, acidia, dicitur.

Affectus, vel affectiones, ait Au. gellius dici a latinis phis
que greci παθη appellant: hoc est animi motus, vel perturbati-
ones, vel passiones, quod vocabulum a doctis reprobat. Affe-
ctio crebro est apud cicronem affectus ferenũs. Contra Qui-
tilianus sepissime affectus raro affectione dicit. Est autē affe-
ctio vt cicero diffinit animi et corporis ex tempe aliq; de causa
mutatio: vt leticia/cupiditas/men: smolestia/morbus/debilis-
tas & alia, que in eodem genere reperunt: teutonice affect⁹ vel
affectio. lydlicheit: oder entsetzlicheit in frid/oder in leyd, vel in
similib⁹. Sic Lactanti⁹ in primo diuinarũ &c. dicit. Itē multi
affectus quibus cōmoueri solemus, vel ad irã, vel ad cupidita-
tem, vel ad leticiã, vel ad metũ: vel ad miserationē: vt in his om-
nibus toridem mentes puniet operari. Sic & Quintilianus
de affectibus: dicit sunt inquit affectũ species. Alterã em gre-
ci παθος vocãt quã nos vertentes recte ac prie affectũ dicit:
mus: idem docet affectũ quosdã cōcitatos esse quosdã mitēs/
et compositos: Lactantius mō vitã mō affectus nunciat:
Augustin⁹ mor⁹ animũ q; grece παθη dicit sp̄ turbatōes, vt af-
fect⁹: sed expressi⁹ passioēs vocari tradit, sed nō barbare dicit
affectiatus, sicut & passionat⁹, & affectionor: quod nō reperit

De abusione lingue

apud idoneos, nisi insup vbiq; accipiunt affectu, se solo p quadā bona voluntate z desiderio inclinatioe bonā in aliquē dicētes: Salutes cū affectu .i. cū desiderio bonē in te voluntatis. Itē habete affectu p effectū .i. voluntatē p eo qđ fieri neq; qđ bene nescio attamē raro ego legi qđ imo negant eru diti bene dici, afficio: tibi p cōpatior vel volo tibi attamē, p̄ter alios, dicē cor nelius tacitus, libro. vii. de otbone cesare, neq; vt affect' vsol in amorē mei accēderē cōmilitones, veni/ postulatūrus zc. vbi affectus accipe videtur p voluntate quā vultu, verbis, z opere, ostendimus: de qua re eru diti iudicant: At dicimus insup affectus sermo affectā oratio vel affectata verbal hoc ē nimis arpie z curiose quesita zc. et affectatio nimia curiositas z diligētia,

¶ Appodiare verbū est/ nemo latinus vtitur: podiū autem a quo forsan istī verbum hoc formarunt est in theatro. loq' ad spectandū aptus, z a pede nomē accepit: qua dicitioe vtit' Suetonius, inuenialis, z victimius.

¶ Antistes ecclesie dici potest latinesq; a vulgo dicit', p̄positus vel p̄latus, legit' z antistita in femio gñe, p̄latus vt sit nom en dignitatis: nunquā apud idoneos legi nec itē p̄positus: s; bene adiectiue accipit' vt Iustinus p̄fectus; ipius me dis p̄positus: Et Lurtius; zepyrus Thracie p̄positus. Potest tamen dici meo iudicio p̄fectus vel p̄mas vel p̄inas ecclesie. P̄ior etiam non bene ponitur p nomine dignitatis. Sed forsan p̄mas, vel potius pater, vt dicit Hieronymus in epistola ad Eustochium virginem.

¶ Prioratus non est latinū: At Apuleius noue, sicut in aliis multis. P̄positū accipit p nomine dignitatis, pro p̄fecto militum, dicens: Ipse ad p̄positū suum/ qui mille armatorū ducatum sustinebat/ sollicitē proficiscitur. z Julius firmic' li. ii. Natheseos quosdā autem facit in tēplozum cultu semper p seuerare, aut p̄positos religionum.

¶ Aduocatus quis sit/ horunt vel mediocriter docti, qui scilicet alteri adest in causa: sed nostri male et barbare accipiunt pro p̄tore vel p̄fecto vrbis aut ville. Sed que differentia sit inter aduocatum et patronum, Valla te in suis elegantis docebit.

Audacia & **audentia** differunt, teste Plinio. **Audacia** est temeritas, unde Cicero li. ij. rhetorices: Sic unicuique virtuti finitimum vitium repiet: aut certo iam nomine appellatum: ut **audacia** que fidentia: et **præsumptio** que **perseuerantia**, pingua est. **Audentia** est fortitudo: inde **audax** est temerarius: **Sed audens** est fortis. Virgilius in sexto, tu ne cede malis: sed contra audetior ito. **Idem** tamen in septimo, **audax** in bonum accipi videtur, dum dicitur: **turnus** rutilos animis audetibus implet. Hinc etiam **audacter** & **audenter**: **Ubi** advertendum, quod quidam dicunt **audaciter**: quidam **audacter**: **Laper** grammaticus: **Ut** utique dici posse contendit: **Sed audaciter**, melius: quia nomina in r littera terminata in adverbis, iter, assumunt: ut **astrox**, **astrociter**, **velox**, **velociter**: **Et** nos vsu doctorum secuti dicimus **audacter**, non **audaciter**, quod notat **Quintilianus** in primo institutu, dicens, **In**herent tamen quidam molestissima diligentie puerilitate: ut **audaciter** potius dicant, quam **audacter**: licet omnes oratores aliter sequantur. **Unde** & **divinus Augustinus** in sua grammatica, dicit de adverbis: **Sed** ex his quodam per syncope et euphoniae causa dicimus: ut **audacter**, **difficiliter**, non **audaciter**, & **difficiliter**. **Idem** vult **Darcianus** **felix** capella libro tertio.

Argentarii requere in dictione **Trapezite**.

Anomala debemus dicere verba, vel nomina, non anomala, sicut **goticorum** mos est, **ανωμαλία**. **Anomalia** enim grecum vocabulum (ut dicit **Gellius**) est inequalitas declinationum, consuetudine sequens: & **felix** capella dicit: que novam regulam vulgo, docti quoque anomala vocant.

Apostata, vide in dictione **sathan**.

Appreciare & **appremiare**, verba penitus grammatica, & in elegancia credere: **romanaque** civitate interdicitur, nisi illis, ut cret **disertus** noster **Hieronymus**: sed interdum (ut alias dicit) assumit consilio verbo vulgare, ut puta ad vulgum scribentes. **Hec** deprecare elegans est, quod **virgilius** **sidonius**, dicens, nam apud te litteratorum curam turba depreciet imperitorum: **premio**, **aris**, aut deponet aliter id est precium cape. **Suetonius** **virgilius** in **tito**, dum inquisitionum priorum manduari primariis solitum.

Analogia, ut dicit **Gellius** in secundo nocti, **atticarum**, est similitudo.

De abusione lingue

lū declinatio quā teste Quintilia. ex greco transferentes in latinū: pportione vocauerunt. Sed nostri quibus cū lingua latina nullum est cōmertiū hanc vocant gramaticā regulatiuā barbare: nullo auctore. de analogia eādem dicit Marcian⁹ se lit capellanus. libro tertio de grammatica.

Araneus p̄rie ipm̄ anīal vocat. teu. Spenbrep. Plinius in. xi. araneoz. his nō absurde iungatur natura. Aranea ē op⁹ ipm̄ z tela: sed poete etiā femininū p̄ anīalī vsurpant. Virgil⁹. Nam sepe in foribus suspendit aranea calles.

Albugo. nō significat teu. das weis in aug. Sed ē morb⁹ oculoꝝ cū vlcis circulū oculi infestat. quē greci irim dicunt zc.

Amorosus. h̄ est plenus amore: ego nunquā legi apud receptos: nec itē quo indocti vtunt in amozet in amozatus. hoc est ardens in amore: amozosus tū z dolorosus. tolerantius est. nec repugno qn̄ possit dici: ego tū nunq̄ legi.

Appropriare est verbū gramaticū. nō elegas z oratorū.

Annales. vt tradit gellius in quinto noctū atticaz. Sūt libri/ qd̄ factū quoz. anno gestūue sit dēmonstrantes: nostri dicūt minus latinē fascicul⁹ tempoz. Lū vero nō p̄ annos: sed p̄ singulos dies geste scribunt ea hystoria vocabulo greco. ^{ϕηηεφθ} idē diariū d̄: Anales igitur sunt. q̄ n̄i greco vocabulo chronica nōināt. Chronica q̄ valēt tp̄alia. plurali nūero debēt enūari. s̄c̄i p̄hysicaz. Bellius lib. viii. ca. xvi. In chronicis script⁹ est: z lib. xvi. ca. xxi. Ex libris q̄ chronici appellant. Et paul⁹ vt corneli⁹ nepos in primo chronicoz dixit augustinus li. i. ca. xvii. sed istoz p̄phetaz duoz tpa in chronicis nō in eoz libris potuimus inuenire: Hieronymus autem super Hieremia sermone triuū vsus est: dicens in chronica. Eusebii zc. in singulari more vulgi. Otelius augu. libro quarto ca. sexto: nā sic scribunt: q̄ chronica hystoriam p̄secuti sunt. Nam ille adiectiua literet ita loq̄t̄ posuit. inde Synchronū q̄ vocabulo vt̄t sanctus Hieronymus: sunt equales z coetanei grece em̄. ^{χρονος} chronos tempus significat. q̄ autē q̄dam dicit cōtempozane. v̄t credo apud receptos inueniri est. vt dicit beroaldus. cōtempozationes nostri fideliter magis feliciter interp̄tāt synchronismū.

Absentare z presentare scripsit nuper quidam gramatic⁹ esse

Chronicon. neu⁹ gl.

gōthica verba, sed ego latina dico: Claudianus lib. tertio de
 i apu pro ser. Colloquio patri s. pcul absentauerat astris; Plī
 nius de viris illustribus. Lapur Pompei magni cū annulo se
 fari p̄sentatū est. hoc etiā verbo vtitur q̄ntilianus in. xii. a quo
 venit representare q̄ cicero in epla ad curionē.

Accersere vt tradit Agretus, euocare est. **A**rcessere vero ali
 quem accusare significat, z ab arceo nascitur: ināq̄ alium accu
 sare, est a maleficio arce, inde a cicerone dictum charcessiur
 maiestatis. i. accusatur crimine lese maiestatis.

Aliquoties dicit valla in rau de sem/nescio an vsq̄ repererim:
 At bone Laurenti Licero vsus est eo. Item Linius de an
 co Martio et Valerius maximus libro sexto capitulo quinto.
 et apud alios.

Axioma teste gellio li. xv. cap. viii. latine a dialecticis dicitur
 p̄positio. **A**xio varrone p̄loquium. a. **A**xio aut cicerone di
 citur p̄nunciatū: sic etiā ab Hieronymo cōtra Ruffinū impit
 dicunt male axioma. Et nota, si volumus sequi accentū grez
 cū tūc antepenultimā ipius accuetur, q̄uis penultima sit lon
 ga q̄ p̄ eo scribitur si q̄o: i. uox at Marcianus felix ant penulti
 mā z penultimā breuiat, dicens. Aduenit z stolidū p̄struit axi
 oma. At licenter meo iudicio.

Alleuare nō bene dicit, sed leuare, vel alleuare: est em̄ alleua
 re fouere: z opē atq̄ auxiliū p̄stare: Quintilianus, quare nō pe
 tit h̄t miserū putetis: nisi z innocēs fuerit nō petit vt afflicum
 alleuetis, nisi z pbauerit se infeliciozem zc. Itē alleuare est h̄t al
 tū tollere: Quintilianus: vidi multos quoz supercilia ad sin
 gulos vocis conatus alleuarentur zc.

Augustus dicit quasi sacer, ab auium gustu dicit, que in au
 spicijs adhiberi solebāt: vnde Quidius in fastis. Sctā p̄fes
 augusta vocāth̄ Augusta vocantē tēpla sacerdotū rite dicata ma
 nu: quod autem Laurentius valla cōtra donationē Cōstanti
 ni dicit. Nō ideo vocat augustū quod imperium augere de
 beat: vt aliqui sentiunt, lingue latine imperiti: non omnino
 suffragor eius sententię cum dicat Suetonius de Augu
 sto: vt Augustus potius vocaretur: non cum nouo: sed etiaz
 amplioze cognomine q̄ loca quoq̄ religiosa: z in q̄bus angu

De abusione lingue

rato quid p̄secrat̄, augusta dicant̄, ab auctu, vel ab auiliū gestu
gustuque: ad hoc nomē allusit Quidius scribens, Augeat im-
perium nostri ducis/augeat annos, Cui etiā stipulat̄/egesip̄
pus qui sic scribit in quinto belli iudaici: Augustus apud ro-
manos nomē imperij est, q̄ augeat suos, nō q̄ opprimat alios
nos: ab isto igitur omēs posteri reges romani dicti sunt augu-
stus sicut cesares a Julio cesare, at Juli^{us} nō dicit cesar, q̄ ceso ma-
tris vtero natus sit, nā scribit Suetoni^{us}, cesarē m̄re aurelicoli
dixisse m̄i/ aut pontificē aut exulē filiū hodie videbis: nec p̄n^o
Julius dictator, apud romanos hoc nomine decoratus ē: sed
Scipio aphricanus: vt auctor ē Solinus, ca. iij. dices: Rur-
sthum necatis matrib^{us}/ortus est auspiciacio, sicut Scipio affri-
canus, qui defuncta parētē q̄ exciso vtero i die venerat: prim^{us}
romanoꝝ cesar dictus ē: idē dicit Plinius libro septimo, natus
ralis hystorie. Et sicut cesares, et Augusti, nunc appellatio, no-
mine dicunt reges roma, sic apud albanos omēs filij apud
Persas arfacide zc. vñ Seruius in. vi. eneid. dicit: postea
omēs albanī reges dicti sunt Silij ab hui^{us} nomē, sicut hodie
romani impatores augusti vocant̄, egypti p̄tholomei, z p̄
arfadē, latini murani zc. quod latius exequit̄ meus: Hierony-
mus libro nono, sup̄ Ezechiele, dices: videtur q̄ mihi nō vnus
esse p̄barao: sed apud egyptios hoc vocabulo demonstrari re-
giā dignitatē sicut apud romanos cesares z augusti, reges eorū
rū appellant̄, a primo Laio cesare z secūdo adoptiuo e^o. De
raiano, qui postea augustus est appellat^{us}. Et apud syros an-
ticib^{us} apud persas arfacido apud Philistin Abimelech: p̄
Alexandrum in egypto p̄tholomei q̄ ad Cleopatram, qua vt
eta, apud Actium, egyptus romana ē facta puincia: hęc ille.
¶ Alioquin, nō alioquin scribendū: sicut z atqui, nō atquin: de
hoc ita dicit valla super Quintiliano, in pluribus diuersoꝝ
autoꝝ vetustis codicibus inuenit̄ alioquin, nō alioquin, scriptū.
dici post apud Laprum grāmaticū legi hoc p̄cipi, sicut atqui,
n caret, sic et alioquin.
¶ Angina vt dicit Beroaldus est morbus faucium, z dicit̄ eti-
am, cocille, impitum medicoꝝ vulgus squinantia vocat, cum
hypocrates z galenus synachen, appellauerint: Et vt idem

Scipio aphricanus. p̄p̄ dicit^{us}
fuit cesar.

alioquin
cesar
quod
alioquin
atqui
atquin
de
hoc
ita
dicit
valla
super
Quintiliano
in
pluribus
diuersoꝝ
autoꝝ
vetustis
codicibus
inuenit̄
alioquin
nō
alioquin
scriptū.
dici
post
apud
Laprum
grāmaticū
legi
hoc
p̄cipi
sicut
atqui,
n
caret
sic
et
alioquin.

dysenterion grece tormina latine vocant. Inde grece dysentericus, latine torminosus: iā nomē dysenterie p̄ vulgātū c̄nter me dicos, cū torminū nomē ignorent, quod sane p̄quā mirū est/gre cā dictionē esse latinis cognitissimā: latinā penitus ignotam, vt idē dicit: at ego audio hāc dictionē, esse in vsu eoz, sed pro alio significatū.

Amarus interdū significat, rudi hert vno herb: in hominibus, vñ Justinus: cōtra antipatriū, amariorē sp̄ ministrū regniq; ipos reges fuisse. Interdū amarus vulgariter, saur oder starck: sicut poma vel vna: Seneca epla. lxxiij. quomō poma quedā sunt suauiter aspera: quomō in vino nimis veteri ipsa nos amaritudo delectat, agit c̄vt etiā Hieronym⁹ tradiditamaritudo cōtraria dulcedini, et amarus dulcis: Sic nota eodē mō accipi posse asper de vino: et ceteris similib⁹, et de hominē vnde et Quintilian⁹ lib. octauo, necessitate em̄ nos dicim⁹, durū hominē, aut asper: non em̄ priū erat, q; daremus his affectōib⁹.

Quere verbū impatiui modi, non dicit ab a. i. sinez ves, sed venit ab quere, es, ere, quod apud nos gaudere significat, ex nimia cupiditate: imo et quere cupere significat.

Angelus greca lingua significat nunciū: vnde dicit Marcianus felix capellanus lib. ij. philologie sue: de genio. Et qm̄ cogitationū archana sup̄e annūciat potestati: etiam angel⁹ poterit nuncupari. hoc autē, angelos greci ἀγγελοσ dicit, latini mediocrim̄ os, quos etiā greci agathos et cacos demonas vocāt: hoc est bonos et malos demonas, et āgelos, at generali vocabulo apud nos manes vocant: Sunt em̄ manes (eodē teste) tam boni q; truces angeli. Inde venit euāgelij ab eu, qd̄ est bonū, et angelos nunciū, quasi bonū nunciū: debet autē p̄ferri euāgelij, v̄ secūda litera sonū cōsonantis, s̄ habente, quod est em̄ino cōtra vulgī opinionē, dicētis, differentiā esse inter euāgelij, p̄ u cōsonantēz u vocalē: sed tedēt me in re su puacua plura verba facere: Audi que de hac re scripserit homo impense doctus de fecatig: sermonis Johanne Lapinion p̄bortensis Sueuus: ita em̄ ad nos scripsit: de euāgelio idē quod de euandro tibi iudiciū sit, nam cū post eu cōsonās littera sequit, tunc de p̄hongi hoc est duaz vocū sonus retinet, vt euige Lulebius cunichus

Euāgelij

De abusione lingue

Sequente vero aliqua vocali sc̄o pertū est enūciatōnis quā dā
d. uisione admittit manere dypthongi quantitate. vt cū dicim⁹
ptolomeus euergētes. Bacchus euus. vt Virg⁹ in. viii. Tū
pater euandrus dextrā cōplectus euntis. Haud sec⁹ atq; lau.
dypthongo accidere solet. vt gaudeo gauisus. z ecōtrario. auis.
aucep̄s;

Appellare pulchz z elegans est verbū. primoh̄c dicit Ulpi-
anus. n. de inuirijs z s. i. h̄ est blāda o fone alicui⁹ pudiciā at-
tētare vulgo: einer die mythan nuotē. Quintilian⁹: vroz ma-
rito dicit appellatā se de iūpro a priuigno: alias appellare dē
creditor qm̄ creditā pecuniā reposat. vel in iudiciū debitorē vo-
cat. idē Quinti. in. v. nō debuit tibi pecuniā. me appellatū. ap-
pellare itē ē simplr alō q. vel noiarē: appellare itē est idē q. puo-
care. vt i. etiā ap̄ iuriscōsultas de appellationib⁹. q. z si idē
sit appellare z puocare in elegātia tū differūt. ita em̄ eleganter
loquimur. appello iudices. vel principē. p̄positōe: sed puoco ad
populū. v. l. principē cum p̄positione lego. tamē etiā ap̄
iuriscōsultos appellare ad principē. v. n. de hęc differētia nō
omnino seruat̄r:

Bacca p̄ duplex. c. sine aspiratiōe scribitur: Errat hic Marti-
nus philetic⁹. q̄ in de senectute Ciceronis p̄ simplex scribi iul-
sit. Differūt autē acini z bacce. te. te vallēsi Laurentio: q̄ acini
vulgo ber: inter fructus minutiores arb. v. l. fractūū v. d. ensi⁹
nasant̄. Bacce vō dispersius z rari⁹ sunt. q̄ acinos numerant
v. l. gran. abedere: grana s̄ibuci: grana mali punci. Adde etiā
morū. z qd̄ quid his sile est. Inter baccas vero. fructus lauri. fru-
ctus oliue. corni loti. quā faba syriā. vocat̄. mirt. i. lentisci. siluamz.
Inde venit baccalaurē. q̄ si laureatus: hoc est coronatus bacca
lauri: Quia olim vt adhuc potēte coronabantur omnes. h̄i q̄
in litteraria militia emeritū credebant: Estes digni⁹ z prestan-
tius nomen. quā sit magister vel doctor:

Biblos. vel scōm Theodorū Bazāz Beorgiū vallā. Byblos
p̄. gr. c. apud nos sc̄at liber: Inde biblia. o. p̄lis nūeri tantū.
s̄m Beorgiū vallā. sc̄at libz. veterē instrumentū. qd̄ vos dicit̄. v. l.
tus testamentū: Sic em̄ in q̄t Beorgius. biblia generis neutri
plis nūeri. vt rhetor. cū cod. itē significam⁹. z p̄bysica. que faci

physica c. l. res singlar ft arte
Rhetorica it

physica
rhetorica oy plus. ft libros.